

Programma

Slotsymposium

Lerend Transformeren:
Transformeren kun je leren!

Maandag 8 april
12.00 - 17.30 uur
De Observant
Amersfoort

LEREND TRANSFORMEREN

Samen werken aan de transformatie binnen de zorg voor jeugd

Welkom!

De vijftien actieonderzoeken van Lerend Transformeren zijn afgerond. Wat hebben de onderzoeken opgeleverd? Wat hebben we geleerd over de transformatiedoelen, ondersteuningsaanbod en actieonderzoek? Hoe kunnen andere organisaties in de zorg voor jeugd daar ook hun voordeel mee doen? Daarover gaat het slotsymposium van Lerend Transformeren.

In het project 'Lerend Transformeren' zijn professionals en hun organisaties aan de slag gegaan met het ontwikkelen van een nieuwe werkstijl gericht op de transformatie. Ondersteuningsaanbod (bijv. coaching, scholing, intervisie) stond hierin centraal.

Het eerste deel van het slotsymposium is plenair, het tweede deel is gereserveerd voor workshops

Programma Slotsymposium Lerend Transformeren 8 april 2019

12.00 uur	Inloop met lunch (buffet)
12.30 – 12.45 uur	Welkom dagvoorzitter Merel van Dorp
12.45 – 14.45 uur	Plenair deel (lezingen, interviews)
14.45 – 15.00 uur	Pauze
15.00 – 15.45 uur	Ronde 1: workshops
15.45 – 16.00 uur	Wisseling zalen
16.00 – 16.45 uur	Ronde 2: workshops
16.45 uur	Feestelijke borrel

Beschikbare zalen*

De Schutter	Ontvangst met lunch; pauze; borrel (begane grond)
Leicesterzaal	Plenair deel (1 ^e verdieping)
Mathildezaal	Deelsessies workshops (1 ^e verdieping)
De Kapel	Deelsessies workshops (1 ^e verdieping)
Henrickzaal	Deelsessies workshops (1 ^e verdieping)
Franciscuszaal	Deelsessies workshops (1 ^e verdieping)

* De zalen op de 1e verdieping zijn bereikbaar met trap en lift.

SLOTSYMPOSIUM LEREND TRANSFORMEREN

'Professionals vertellen niet hoe het moet of wat er mis is, maar ondersteunen het gezin om zelf keuzes te maken en gebruik te maken van wat wél goed gaat.'

Plenair deel

Na de lunch begint het programma met een plenair gedeelte met **Merel van Dorp** als dagvoorzitter. Onder haar leiding schenken diverse sprekers op verschillende manieren aandacht aan de vier pijlers van actieonderzoek: **veranderen, samenwerken, reflecteren** en **handelen**. Lezingen, debat en interactie wisselen elkaar hierbij af.

Hans Vermaak zal reflecteren op typische worstelingen en uitdagingen die we in onze actieonderzoeken over zorgtransformatie tegenkwamen. Hem kennende zal hij het vast hebben over de waarde van veranderen op menselijke maat en de functionaliteit van morsigheid. Maar wellicht ook over waarom je als onderzoekend veranderaar niet zomaar kan vertrouwen wat mensen zeggen, maar wel wat ze ervaren. En je transformatie zelden moet zoeken in wat mensen al polderend bovenaan de agenda zetten. Kortom: we verwachten stof tot nadenken en voer voor discussie.

De betrokkenen van het **actieonderzoek van Horizon** gaan met elkaar in gesprek over samenwerken in actieonderzoek en in zorg.

Rutger Hageraats vertelt in zijn lezing over transformeren en elkaar vinden in transformatie.

De lezing van **Minke Tromp** is getiteld 'Reflecteren kun je leren'. Zekerheid, duidelijkheid en objectiviteit, we verlangen ernaar. Al leert de werkelijkheid ons steeds duidelijker dat we daarmee een domein van het leven 'niet verstaan'. Waarom verlangen we daarnaar? Van welke last proberen we ons te bevrijden? En als we het anders zouden willen proberen, al was het maar voor even: Wat staat ons dan te doen? Hoe dan te denken? Hoe dan te leren? En hoe in gesprek te zijn? Voorbij zoiets als het subjectieve: 'dat is jouw werkelijkheid'? Zinnvolle gesprekken met invloed, daar gaat het om.

Merel Steinweg sluit af met een live reflectie op het plenaire deel en geeft woorden aan wat niet is gezegd.

LEREND TRANSFORMEREN

Samen werken aan de transformatie binnen de zorg voor jeugd

1A – Met z'n allen meer wijs (Karine van 't Land; Jan Gerrit Duinkerken)

Als actieonderzoekers in drie verschillende settings en rondom verschillende thema's hebben we veel geleerd over eigenaarschap en actieonderzoek. Hoe kan een lokaal team in zijn kracht gezet worden? Hoe kan JIM gebruikt worden binnen pleegzorg? En hoe kunnen ouders binnen de jeugdgezondheidszorg meer betrokken worden? Onze inzichten willen we graag op een interactieve manier met jullie delen, want wij hebben veel positieve effecten gezien. Daarin willen we ook recht doen aan jullie eigen ervaringen en vragen (eigenaarschap!). Zo gaan we na 45 minuten allemaal wijzer de deur uit!

1B – Actieonderzoek: de moeite waard!? (Els Evenboer)

Actieonderzoek is een methode die steeds vaker wordt ingezet bij het doen van praktijkgericht onderzoek. Wat zijn voorbeelden van thema's waarbij aan de hand van actieonderzoek een doorontwikkeling in gang gezet kan worden? Welke stappen worden er gezet en wat brengt dat voor concrete acties met zich mee? Wat zijn belemmerende en bevorderende factoren bij het uitvoeren van actieonderzoek? In deze workshop krijgt u een beeld van hoe het uitvoeren van actieonderzoek in zijn werk gaat en ervaart u zelf ook welke stappen en acties dit met zich mee brengt.

1C – Fluitend naar je werk: gewoon doen! (Marjolein Steenbergen; Harm Damen)

"Ik wil wel, maar ik voel geen ruimte". Op een donderdag hadden we de eerste bijeenkomst met een nieuw samengesteld team. Zeven door-de-wol-geverfde hulpverleners. Kritisch bewuste en gevarieerde persoonlijkheden. Onze vooraf gestelde vraag: of er misschien behoefte was om met actie-onderzoek verder samen richting te geven aan het veranderingsproces waarmee ze al bezig waren. Teruggekregen vragen: wat precies de bedoeling was, hoeveel tijd het zou kosten en wat de opbrengsten voor het team zouden zijn. Reële vragen zo bleek. Veel professioneel hollen om goede hulp te bieden aan hun cliënten. En dit in tijden van transitie. Steeds minder middelen. Groter wordende bureaucratie. En wie kan mijn cliënt tijdelijk overnemen als dat nodig is? Geen tijd om elkaars cliënten professioneel te leren kennen. Desondanks willen we aan veel initiatieven meedoen, aldus het team. We moeten daarin echter wel keuzes maken. Dat is makkelijker als we weten wat jullie van ons verlangen. Dat we mogen aansluiten bij wat *jullie* belangrijk vinden, zo bogen we enigszins verrassend om. Het punt 'fluitend naar je werk gaan' was snel gemaakt.

Eerste ronde
workshops

Actieonderzoek
kun je leren

SLOTSYMPOSIUM LEREND TRANSFORMEREN

Eerste ronde
workshops

Actieonderzoek
kun je leren

Daar moesten we met z'n allen maar eens mee aan de slag gaan. En dat het daarin niet alleen een kwestie is van professionele ruimte krijgen. Maar zeker ook van innemen. Die ruimte moet je dan wel willen zien, zo werd gesteld. Op de terugweg in de auto beaamden we dat dit evenzeer gold voor ons als actie-onderzoekers. En dat fluiten met beschuit in je mond niet erg handig is...

In de **interactieve workshop** delen we graag onze ervaringen met het actie-onderzoek bij Pactus. Iets met groots aanpakken en klein maken. En van randvoorwaarden weer terug naar de inhoud. En vooral oplossingsgericht.

1D – Leren Transformeren: Evidence Based Practice, maar hoe dan??? (Ellis ter Beek; Xenia Munninghoff)

In deze workshop wordt ingegaan op valkuilen tijdens participerend actieonderzoek. Hoe kom je nu echt samen tot een oplossing die voor allen (wetenschap en praktijk) voldoende werkt. We zoomen in op de rol van actieonderzoeker: wat kom je tegen aan soorten weerstand en hoe kun je daar omheen, of doorheen? Hoe houd je de vaart erin? En hoe lever je uiteindelijk een echt product op, en is het dan af? We gebruiken daarvoor voorbeelden uit onze ontwikkeling van JouwZorg, een alternatieve toepassing van gesloten jeugdzorg waarin de transformatiedoelstellingen centraal stonden.

Wil je zien hoe creatief wij zijn geweest en ontdekken hoe creatief je zelf bent? Kom dan naar deze workshop!

LEREND TRANSFORMEREN

Samen werken aan de transformatie binnen de zorg voor jeugd

2A - De transformatiedoelen vanuit cliëntperspectief (Nickey de Haan)

In deze workshop vertelt Jeugdplatform Amsterdam hoe zij samen met jongeren en ouders aan de slag is geweest met een vertaalslag van de transformatiedoelen. Want hoewel het slagen van de transformatie gevolgen heeft voor het jeugdhulpsysteem en de organisatie ervan, staat voor jongeren en ouders het directe contact en de opbrengst van de hulp juist centraal. Deze dialoog heeft geresulteerd in 5 uitgangspunten om de jeugdhulp transformatieproof te maken. In de workshop vertellen jongeren/ouders zelf hoe zij dit gedaan hebben en waarom deze uitgangspunten volgens hen zo belangrijk zijn.

2B – Normaliseren: waar hebben we het eigenlijk over? (Pamela Besselink; Isolde Driesen)

De kernbegrippen *demedicaliseren*, *ontzorgen* en *normaliseren* worden gezien als de wijze waarop hulpverleners het beroep op gespecialiseerde hulp kunnen verminderen. Maar wat betekenen deze kernbegrippen eigenlijk? Als uitgangspunt van de Nieuwe Jeugdwet zou demedicaliseren, ontzorgen en normaliseren gerealiseerd worden door: “onder meer het opvoedkundig klimaat te versterken in gezinnen, wijken, scholen en in voorzieningen als kinderopvang en peuterspeelzalen.” Dit biedt nog niet veel houvast voor professionals die normaliseren als opdracht krijgen.

Demedicaliseren, ontzorgen en normaliseren zijn zeer abstracte termen. Er is een grote diversiteit in de wijze waarop deze termen vertaald worden onder beleidsambtenaren en professionals en er is behoefte aan concretere handvatten. In deze workshop gaan we verkennen wat deelnemers onder deze begrippen verstaan en vertalen dit naar indicatoren voor professioneel handelen. Dit doen we o.a. aan de hand van de uitkomsten van het actieonderzoek dat wij binnen Sterker sociaal werk uitgevoerd hebben naar de wijze waarop werkbegeleiders professionals ondersteunen in het normaliserend werken. Tenslotte presenteren we een reflectiekader aan de hand waarvan professionals ondersteund kunnen worden in het normaliseren.

Tweede ronde
workshops

Transformeren
kun je leren

SLOTSYMPOSIUM LEREND TRANSFORMEREN

Tweede ronde
workshops

Transformeren
kun je leren

2C - Samen (blijven) leren: de casus als kapstok... (Margo te Roller)

Begrippen als integraal werken, zelfregie, maatwerk, netwerk betrekken en mensen in hun kracht zetten zijn de afgelopen tijd alledaags geworden. Beleidstaal is vaak voor meerdere uitleg vatbaar en het zijn de professionals die in de complexe praktijk van alledag invulling moeten geven aan de vertaling naar de praktijk. Hoe je dit doet, individueel, samen met je collega's en in de organisatie is een uitdagend leerproces. Deze workshop gaat over hoe je dit leren van en met elkaar kunt inrichten om te komen tot een praktische vorm van leerbijeenkomsten waarvan de professionals 'eigenaar' zijn. We staan zowel stil bij de structuur van een dergelijk overleg als bij verschillende niveaus waarop je praktijksituaties kunt bespreken (enkelslag, dubbelslag en drieslagleren).

2D – Bouwen aan een gezamenlijk verhaal (Ella Tacq; Carole van de Logt; Wouter Swaerdens)

"Het actieonderzoek boort onverwachtse talenten aan bij mensen. Het doet een beroep op andere vaardigheden en competenties dan het dagelijkse werk, medewerkers kunnen daar in uitblinken en sterker worden." Dit is een mooie uitspraak van een van de betrokkenen bij het actieonderzoek. In mei 2017 zijn wij gestart met de actieonderzoeken binnen het deelpakket "juiste hulp op maat". In deze workshop zullen wij jullie meenemen in het verloop van het actieonderzoek. Het CJG Bergen op Zoom is verantwoordelijk voor het bieden van vrij toegankelijke ondersteuning en voor de toeleiding naar specialistische jeugdzorg voor negen gemeenten in West Brabant West. Dit actieonderzoek heeft plaatsgevonden binnen de gemeente Bergen op Zoom. We zullen tijdens de workshop gezamenlijk reflecteren op de stappen in het proces en bespreken wat het heeft opgeleverd. Daarnaast zullen we de eerste ervaringen met het ondersteuningsaanbod, wat nu nog in de pilotfase is, aan jullie presenteren. Ook zal er kort aandacht zijn voor de twee andere onderzoeken in het deelpakket Juiste hulp op maat, deze hebben plaatsgevonden bij Oosterpoort in Oss en Spirit-Bascule te Amsterdam.

LEREND TRANSFORMEREN

Samen werken aan de transformatie binnen de zorg voor jeugd

Sprekers en
workshopleiders

Merel van Dorp – dagvoorzitter

Merel van Dorp is journalist en sociaalwetenschapper, gespecialiseerd in jeugd in kwetsbare en risicosituaties. Ze is auteur van het boek *Jeugdige Delinquenten* en werkt als dagvoorzitter, bladenmaker, spreker en journalist. www.merelvandorp.nl

Hans Vermaak

Hans Vermaak is zelfstandig adviseur, docent en onderzoeker. Hij is tevens associate partner van Sioo en van Twynstra Gudde en senior research fellow bij NSOB. Hij is vooral actief rond complexe veranderopgaven, vaak met een maatschappelijk tintje. Hij is onder meer bekend als auteur van de boeken *'Leren veranderen'*, *'Plezier beleven aan taaie vraagstukken'* en *'Iedereen verandert'*. Voor meer informatie: hansvermaak.com.

Rutger Hageraats, Nederlands Jeugdinstituut

Minke Tromp

drs. Minke Tromp MA is organisatiefilosoof, doceerde aan de Vrije Universiteit en begeleidde in het bedrijfsleven en publieke instanties vele reflectie-processen. Nu stimuleert zij machtige en succesvolle mensen tot wijsheid, dmv scholing van de geest, mede met behulp van haar podcast *'Wat is wijsheid?'*. Haar toepassingsambitie ligt erin wijsheid en impact (weer) bij elkaar te brengen.

Merel Steinweg, stand-up blogger

SLOTSYMPOSIUM LEREND TRANSFORMEREN

Sprekers en workshopleiders

Karine van 't Land, Amsterdam UMC

Jeugdarts en arts-onderzoeker. Ik onderzoek de relatie tussen opvoeding en de hoeveelheid frisdrank die kinderen drinken. Ik houd me bezig met innovatie en geef onderwijs aan bachelor studenten over medisch leiderschap. In dat onderwijs is participatie een belangrijk thema. Ik vond het geweldig om participatie in onderzoek te mogen exploreren!

Jan Gerrit Duinkerken, CJG's Noord-Veluwe

Werkzaam als beleids-/kwaliteitsmedewerker bij Stichting Jeugd Noord-Veluwe, een kernpartner in het CJG Noord-Veluwe. Ik werk samen met de zelfsturende teams waarin eigenaarschap en participatie van ouders en jongeren een centraal thema is. Mijn achtergrond is Cultuur, Organisatie en Management (VU) en dat verraadt dat ik nieuwsgierig ben naar onderliggende dynamieken en processen die ten grondslag liggen aan lerend transformeren.

Dr. K.E. (Els) Evenboer, UMCG

Senior onderzoeker bij het Universitair Medisch Centrum Groningen, afdeling Gezondheidswetenschappen en tevens bij Jeugdhulp Friesland in Leeuwarden. Haar expertise ligt op het gebied van onderzoek naar de zorg voor gezinnen met meervoudige en complexe problematiek, de (door)ontwikkeling van basisteams jeugd aan de hand van actieonderzoek en het optimaliseren van de verbinding tussen jeugdhulp en onderwijs.

LEREND TRANSFORMEREN

Samen werken aan de transformatie binnen de zorg voor jeugd

Sprekers en
workshopleiders

Marjolein Steenbergen, Pactum

Opleidingsadviseur en trainer. Een belangrijk thema in haar werk is de ontwikkeling en inrichting van Pactum als een organisatie van permanent leren. Ze onderzoekt en adviseert bij leervragen van professionals en vertaalt deze naar beleid, opleidingen, trainingen en leren op de werkplek. De autonomie, vakmanschap en beroepshouding van de professional in een veranderende context staat daarbij centraal. Marjolein verzorgt o.a. deskundigheidsbevordering van professionals rondom het thema seksualiteit.

Harm Damen, Pactum

Socioloog, programmaleider onderzoek en innovatie bij Pactum en senior-onderzoek bij Praktikon. Zijn werk concentreert zich rond het thema 'organisatie van de jeugdzorg'. Hij houdt zich vooral bezig met de ontwikkeling, implementatie en evaluatie van praktijkgestuurde innovatieprojecten. Een rode draad in zijn werk is 'professionalisering en effectiviteit' waarbij het accent ligt op stimuleren van het kritische bewustzijn van professionals en verbinden van praktische en wetenschappelijke kennis. Pleegzorg, (speciaal) onderwijs, en de kwaliteit van zorg zijn voor hem drie belangrijke expertisegebieden.

Ellis ter Beek, Horizon Jeugdzorg en Onderwijs - Strategisch adviseur innovatie en ontwikkeling

Xenia Munninghoff, Horizon Jeugdzorg en Onderwijs - Gedragswetenschapper

Nickey de Haan, Stichting Alexander

Als projectleider/onderzoeker bij Stichting Alexander zet ik mij in voor het versterken van de stem van jongeren in onderzoek en beleid. Een leuke en dankbare taak! Het Jeugdplatform Amsterdam (JPA) is één van de projecten waar ik al sinds 2015 aan meewerk. Bij het JPA zetten Amsterdamse jongeren en ouders zich samen in voor de belangen van alle Amsterdammers die te maken hebben met jeugdhulp en/of passend onderwijs.

SLOTSYMPOSIUM LEREND TRANSFORMEREN

Sprekers en workshopleiders

Pamela Besselink en Isolde Driesen, Sterker sociaal werk

Pamela en Isolde zijn werkzaam als projectleider Onderzoek & Ontwikkeling bij Sterker sociaal werk, een organisatie voor sociaal werk in de regio Nijmegen. Zij zijn beiden actief geweest als uitvoerend maatschappelijk werkers. Vanaf 2013 hebben zij een onderzoeksprogramma ontwikkeld en sinds die tijd richten zij zich op het verrichten van praktijkgericht onderzoek voor Sterker sociaal werk.

Margo te Roller, Hogeschool Windesheim

Margo te Roller is als methodiekdocente verbonden aan opleiding Social Work van de Hogeschool Windesheim en heeft een eigen praktijk voor supervisie en coaching.

Margo is inhoudsdeskundige en begeleidingsdeskundige op gebied van leren en sociaal werk. Ze ontwikkelt en verzorgt trainingen in het werkveld o.a. aan sociale wijkteams. Voor haar master Social Work (Hogeschool van Amsterdam) heeft ze actieonderzoek gedaan met een sociaal wijkteam in Zwolle (in opdracht van de Werkplaats Sociaal domein in Zwolle). In dit onderzoek vulde ze de rol van leercoach in. In 2017 sloot ze haar master cum laude af met de thesis Samen (blijven) leren: De casus als kapstok voor integraal (leren) werken in het sociaal wijkteam. Margo is lid van de LVSC.

Ella Tacq – trainer, coach, ontwikkelaar

Carole van de Logt - Teammanager Jeugd, aanjager

Wouter Swaerdens - Trainee Jeugd bij de gemeente Bergen op Zoom vanuit De Toekomst van Brabant, onderzoeker en aanjager

